

ЧИТАТИ, ЧИТАТИ, ЛЕПО ЈЕ ЧИТАТИ

Власта Н. Ценић, проф. српског језика и писац
ОШ „Вук Караџић“ Дољевац
и-мејл: vlastacenic@gmail.com

Сажетак: Аутор је овом беседом прогласио отвореним „Медијана фестивал“, Међународни фестивал дечјег стваралаштва и стваралаштва за децу, који је 2014. године био посвећен тридесетогодишњици смрти Душка Радовића, нашег великог писца, који се родио у Нишу, родном граду и овог Фестивала.

Кључне речи: Душко Радовић, читање, лектира, књиге.

„Ведро мислити и ведро писати, у смислу – једноставно, бистро, прегледно, читко, кратко и јасно, то, безмало, значи бити сарадник Сунца.”

Овим речима Душка Радовића почињем ову причу. Мени, загладаном у детињство, Душко Радовић је песничка звезда водиља кроз ливаде поезије. С поносом кажем да је он, уз Добрицу Ерића, мени велики васпитач. Најважнији његов савет који сам прихватио јесте ВЕДРИНА. Душко Радовић је мислио да поезија треба да обрадује, а не да збуњује читаоце. „ВЕДРИНА је за мене, најпре, синоним детињства, затим синоним духовног и душевног здравља и повод и смисао мог бављења литературом.” Зато је деци пружио добро књижевно штиво, здраву поуку, игру и ослободио машту. Према деци се односио са поштовањем као према одраслој, озбиљној публици, разговарао је са њима као са себи равнима. Сваки мој колега учитељ то ће вам потврдити. Његов рад је ризница поука и порука као што су: „Част ђаку“, „Поштована децо, будите искрени и строги према свима које волите, до којих вам је стало, а лепо васпитани за све друге према којима сте равнодушни“, „Ко уме да се радује – има чему да се радује“, „Радост је привилегија оних који мисле скромно о себи, а лепо о животу“, „Имати пријатеља, то значи пристати на то да има лепших, паметнијих и бољих од вас. Ко то не може да прихвати – нема пријатеља“,

„Неко из детињства понесе само успомене, а неко сачува у очима, ушима, у срцу још мало оне радозналости и немира па уме да се игра и радује малим стварима.“

Кад помињем успомене, у наставку преписујем једно сећање Душка Радовића:

„Сећам се добро, читаве 1949. године, понављао сам у себи стихове „Био једном један лав... Какав лав?“ – само та два стиха, не знајући шта ћу с њима. То ми је мирисало и слутило на нешто друго. Кад ми се, најзад, откачила читава песма, учинило ми се да сам оздравио, да се са мном и у мени нешто важно догодило, да сам решио проблем.“

После те песме Радовић је већ био у српској књижевности. Прве три песме Душка Радовића право су искакање из оквира тадашње српске поезије, укалупљене у идеолошке оквире и прописане конвенције. Оне означавају почетак писања модерне српске поезије за децу.

И данас је Душко Радовић веома квалификован водич детињства кроз време одрастања. Оседимо, али у срцу нам чуче и плави зец, и страшни лав, и Кађа и Нађа, и б мачака госпође Кларе, и радознала виљушка, и мали прст, и најбоља мама на свету, и дечак који се умивао без престанка... Разна измишљена имена у причама, као што су Крокодокодил, Чараластенија, Саваралиновачки, Илиндија, Падајевац, деца и данас доживљавају као стварна. И за Радовића и за дете је сасвим нормално да у песми све буде „ненормално“. Разним „неозбиљностима“ и данас Радовић учи како да будемо озбиљни, мудри, како да подизање деце схватимо као одговоран чин...

Раније се много моралисало у поезији за децу. Он то мења својим песмама, причама, афоризмима, позоришним текстовима за децу, телевизијским сценаријима и радио-драмама. Не слажем се са онима који кажу да је Радовић поезију за децу одвојио од педагогије и дидактике. Капетан Џон Пиплфокс изузетан је за развијање свести о позитивним и негативним етичким вредностима, развијање значаја снаге ума у односу на физичку снагу, поштовање различитости, слободе духа и права на гесло – ја хоћу да будем ја. И сâм Душан Радовић је још далеке 1969. истакао следеће: „Кад се говори о томе да ли литература треба или не треба да васпитава, под васпитањем се увек подразумевају две-три категорије, а нико не мисли о томе да учити децу да мисле и да се изражавају такође представља врло важан педагошки задатак... Ако смо научили децу да мисле, онда смо их оспособили да се сналазе у различитим животним ситуацијама, не литерарним, него баш животним.“ Зато су и текстови Душана Радовића веома поучни, али они своје поруке

шаљу кроз ведрину, хумор, духовитост, каламбур, пародију, нонсенс. Критичар Миомир Милинковић је то објаснио речима да је Радовић „своју педагогију подигао на виши, суптилнији ниво, преточио је у апсурд, дао јој необичан израз и форму песничке лепоте. Лепота Радовићеве поуке кристалише се из чињенице да он никада не пренеглашава своја наравоученија.” Радовић је сматрао да задатак поезије није да децу поучава и саветује, него да изазива код њих посебну заинтересованост, разгаљује њихово детињство.

У данашњем систему образовања више не постоји подела на школску и домаћу лектуру! ДА ЛИ МИ ВЕРУЈЕТЕ? Довољно је погледати читанке од 5. до 8. разреда и схватити да тамо „царује одломак”, или, како је духовито рекла Марина Токин, „данас се давимо у мору поезије уз по коју бајку и приповетку (у одломку), понеки одломак драме, романа, а врло често су ту и одломци одломака, без главе и репа...” Зато желим да поделим са вама радост због акције која је рођена овде на југу Србије, у Алексинцу. Зове се тако једноставно, а тако узвишено – ЧИТАЛИЋИ. Са ентузијазмом и намером да покаже да се данас у нашим школама још увек чита, покренута је као пројекат „Читалићи 2013”, а онда се наставила на радост деце, наставника, библиотекара и његових донатора. Захвалност за ово шаљемо Активу школских библиотекара Општине Алексинац и Јавној библиотеци „Вук Караџић” у Алексинцу. Велики број деце који се одазвао позиву „Читалића“ показује велику подршку коју пројекат има међу свим актерима школског и културног живота заједнице – међу ученицима и родитељима, наставницима, управама школа, у локалној средини.

Током целог тока реализације пројекта ученицима се указује на значај читања „с оловком у руци“ и неговање критичког читања, као и развој креативности записивањем утисака или креирањем илустрација. Најважнији циљеви ЧИТАЛИЋА су промоција књиге и културе читалаштва, модернизација и богаћење школске библиотеке, неговање и развијање љубави према српском језику и књижевности, али и књижевности уопште, развијање вештине критичког читања и креативног писања, неговање лепог писања и ликовног изражавања ученика...

Школски библиотекари су и овом акцијом показали колико им је стало да деца читају. Наставници српског језика су препознали значај ове акције. Придружује се све више колега – школских библиотекара, наставника српског и страних језика... све више школа. Песници и издавачи дарују своје књиге школским библиотекама, а заузврат

добијају дивни назив „Добротвори Читалића“. У години у којој се обележава тридесетогодишњица од смрти Душка Радовића, Читалићи су њему у част изабрали мото: „Лајкујем читање – да ли ми верујете?“

И велики Душко Радовић је придавао велики значај књизи за дете. Његова порука увек је била: „Децо, дружите се с књигом!“

У једном интервјуу Радовић каже: „У детињству све нам је гладно: и очи, и уши, и срце. Наша је дужност да хранимо ту глад!“ Зато сам желео да овај текст завршим оптимистички, ВЕДРИНОМ, коју нам је посејао и препоручио Душко Радовић, па сам зато за закључак допевао Душкове речи, које нас ведро уверавају да ће књига ипак доћи на своје место и имати стални углед који јој припада. Упркос свему!

ЧИТАТИ, ЧИТАТИ, ЛЕПО ЈЕ ЧИТАТИ!

ЖИВЕТИ, ЖИВЕТИ, ЛЕПО ЈЕ ЖИВЕТИ!

ЖИВЕЛИ!

